

DISSERTATIO MEDICA
SISTENS
CASUM SINGULAREM
NEUROSIIUM NONNULLIS
ANIMADVERSIONIBUS
ILLUSTRATUM;

QUAM
VENIA EXPER. FACULT. MEDICÆ
PRÆSIDE
DOCT. *GABRIELE ERICO
HAARTMAN,*

MED. PRACT. PROF. REG. ET ORD. REG. ACAD. SCIENT. ET SOCIETT.
PATR. HOLM. NEC NON OECON. FENN. MEMBRO.

PRO GRADU DOCTORIS
EXAMINI DEFERT
ERICUS GADELIUS,

CHIR. MAG. AD REG. ACAD. MILIT. CARLB. CHIR. ORD. REG. COLL. MED.
NEC NON SOCIET. OECON. FENN. MEMBRUM,

In Auditorio Majori die XII Junii MDCCCII.

Horis a. & p. m. solitis.

A B O Æ,

In Officina FRENCKELLIANA.

11.

VIRO ILLUSTR
CAROLO FREDERICO
A SCHULTZENHEIM,

ORD. DE STELLA POLARI EQUITI AURATO, NOSOCOMIORUM
PER SVECIAM DIRECTORI GENERALI, PLURIUM ACAD,
ET SOCIETT. SCIENTIARUM MEMBRO, CET.

MÆCENATI OPTIMO,

SACRUM

voluit debuit

AUCTOR.

Multa in præcipiti periculo recte sunt alias omittenda.

CELSUS,

A. F. Q. Civis Regiæ Academiæ Militaris, quæ Holmiæ floret, temperamenti irritabilis ac vividi, xv annos natus, die xxi Januarii mdcccxi gravius ægrotare cœpit, postquam antea per tres annos vomitionibus, absoluta coena, spontaneis laboraverat adeo interdum exasperatis, ut omnia ingesta evomeret. Post saltationem namque refrigeratus & violentiori animi pathemate agitatus, in morbum incidit atrocem, cujus qualemcunque descriptionem atque illustrationem paucis tradere constituimus. Primus morbi impetus, quo subito vehementerque afficiebatur, Asthmati suffocativo haud ablimilis erat, nec Venæ sectionibus nec aliis Antiphlogisticis mitigandus, ceteroquin remittentium observans typum. Dum die xiii Febr. ægrotum visitare, sequentia adnotabam: morbo ægrotabat spasmodico, clonicis comitato spasmis musculorum respirationis, utpote Diaphragmatis, costarum, & abdominis, quæ magnis molestiis respirationem perturbabant, hæc siquidem difficilis, celer & anxiosa erat cum adjuncto suffocationis metu, sed absque ullis in sanguinis circuitu observatis turbis vel impedimentis, quantum ex pulsu sani hominis admodum simili concludere licuit. Tam valida autem erat actio musculorum abdominalium, ut manus abdomini admovendo, situs eorum sub contractionibus facillime detegeretur. Generalis

Nosocomiorum Director & Eques Nob. a *Schulzenheim*, adconsultandum vocatus, Ipecacuanhæ refractas doses, atque Lactis Ammoniaci usum præscripsit. Opio & Asfa sætida simul tam interne quam in alvi lotionibus haud exigua adhibitis quantitate, tam vehementi vexari cœpit ægrotus Hyperemeli, ut nec alimenta nec medicamenta neve ipsam Mixturam antemetica[m] retinere posset. Convulsiones intermittentem observare cœperunt typum, paroxysmis regularibus hora tertia post meridiem redeuntibus. Ad vires permultum sane exhaustas refocillandas. Clysmata adhibebantur nutrientia, quibus spasmos mitigandi scopo Valerianæ additæ experiri placuit efficaciam. Nihilo autem minus morbus nec aggravescere nec mitigari videbatur, sed cursum tenebat immutatum, exceptis symptomatibus quibusdam accidentalibus, ut Stranguria, dolore regionis iliacæ dextræ lancinante, cet. Accidit vero ut ægrotans, propter incuriam curatoris, sub ipso Convulsionis paroxysmo in pavementum e lecto sese prosterneret, & ab externa aliqua capitis læsione vel concussionē, asphyxia quasi percussus decumberet. Mox sopor & reliqua commotionis Cerebri symptomata observabantur; pulsus erat irregularis, debilis, ac vermicularis; qui status soporosis tres continuavit horas. Fomentationibus, frigidis *Smuckerianis*, Hirudinibus, & aliis remediis convenientibus imminens tandem avertere periculum licuit. Aliam vero jamjam præbere cœpit morbus faciem; Spasmi namque remiserunt, Cephalalgia succedebat periodica, Lipothymiis & symptomatibus soporosis plerumque comitata, una cum virium prostratione haud exigua, quam morbo huicce finem facturam esse sæpe haud immerito judicavimus. Cum autem gravia ista symptomata typum maxima ex parte observarent remittentem aut intermittentem, cumque remedia antispasmodica hucusque frustra essent adhibita, ad Kinkinæ usum confugiendum esse satius duximus, neque justam vel sufficientem contraindicationem ex-

for-

forditæ linguæ esse deducendam judicavimus, cum in magno periculo propter vires vehementer fractas ægrotans versaretur. Quam quidem suspicionem salutaris haud multo post confirmabat effectus. Hocce namque præstantissimo medicamine gravis hicce morbus intra breve temporis spatium egregie mitigabatur & ciborum appetentia una cum viribus optime adeo redibant, ut ad d. VII Martii sanitatem recuperasse videretur. Hac vero die jucunditate veris deceptus, a præscriptione nostra deflexit & cum commilitonibus e Nosocomio hora meridiana exivit, quare propter singularem suam irritabilitatem in morbum iterum est delapsus priori haud leviolem. Angina & symptomata Catarrhalia accommodatis licet cedentia remediis spasmodicum jamjam comitabant morbum, tussiferina quoque die x Martii & violentissimis exasperatum spasmis Asperam arteriam præcipue constringentibus, ita ut, ne suffocatione miser opprimeretur, merito vereremur. Præter Hirudines, Opium, Oleum Animale Dippelii, aliaque pharmaca antispasmodica frustra licet fuerunt adhibita. Spasmodicorum periodicorum interdum magna erat similitudo cum malo Hysterico, Globulo namque ut etiam Clavo Hysterico, aliisque hujus generis Symptomatum varietatibus vehementer vexabatur. Ut igitur experiremur an vermibus obscura hujus morbi tribuenda esset causa, ex consilio supra citati Nobilissimi *a. Schultzenbeimi* anthelminticis utebamur; at etiam hæc medendi methodus expectationem frustrabatur. Omnibus igitur quibus usi eramus remediis incasum adhibitis in mentem nobis venit, ut, quamvis character non plane deesset inflammatorius, Kiukinam cum Valeriana mixtam administraremus. Die xv Martii, cum convulsionibus antea extremitates tantum occuparent, multum ingravescere coepit morbus, utpote quem insultus Epileptici una cum delirio Phrenitico tum comitabantur. At vero cum periculosis morbis temerarias quoque adhibere liceat curationes, anceps namque præstat quam nullam

experiri remedium; etiam nos Kinkinæ usum continuare decrevimus, qui quoque adeo felicem habuit successum, ut, oborto Metaschematismo, in distinctam gravissimus hinc morbus transmutaretur febrem intermittentem *a*), rigore artuum graviori, sub stadio frigoris horam unam cum dimidia perdurante, comitatam, ceteroquin parum vehementem. Stadium autem caloris multo erat mitius, intra breve temporis spatium absolutum, quo & ipse oborto sudore critico solvebatur morbus. Sic tandem ex atrocibus cruciatibus subito convaluit, quem instanti leto proximum fuisse quisque dixerit, remanente tantummodo aliquamdiu vomitione leviuscula. Ad diem vero XII Maji continuato Kinkinæ usu integram omnino recuperavit valetudinem, qua postea huc usque fructus est incorrupta.

Diagnosin morbi hujus atrocis initio valde fuisse obscuram ac ambiguam neminem fugere putamus, qui ad ægrotantium lectulos didicerit, quanto difficilius sit morborum explicandi genesis ac originem, eorumque characteres ex tenebris quasi eruendi, quam juxta pulpitem hæc omnia ad suam accommodandi hypothesein. Magna quidem ægrotantis nervorum mobilitas ex præcedente spontanea vomitione nec non causarum occasionalium indole haud ægre elucet; nam neque vomitiones a solis digestionis vitiis deducere licet, neque causas illas occasionales saltationem scilicet & affectum animi tam violentos progenituras fuisse effectus credideris, nisi in Systemate sensitivo vel nervo morbosa præexistisset mobilitas. Sed neque hæc ipsa nimia mobilitas, ad phænomena hujus morbi explicanda sufficiens exhibet principium, vel satis tutum fundamentum.

Quam-

a) Cfr. Reil Fieberlehre, II Th. p. 109.

Quamvis etenim spasmos supra memoratos clonicos sensibilitati nimis auctæ a singulari forma mixtioneque Systematis sentientis ad mentem Cel. *Reilii* b) haud immerito derivandæ, tribuere oporteat, attamen & plurimas & gravissimas non modo quoad genesein quam quoad variationem atrox hic morbus præbet phænomenorum obscuritates ac ambiguitates, eousque inexplicabiles, quo intricata machinæ animalis compages indefessis naturæ scrutatorum laboribus fuerit detecta c). Fate-ri namque non pudet, obscurum e. g. nobis videri, quare Systema sic dictum sanguiferum, quod quidem nervorum nobilitati alioquin diligenter parere solet, hoc in casu adeo tranquillum fuerit, ut non magnum quidem in ipso adesset motus aucti vel incitati indicium. Neque magis evidens nobis videtur ratio, quare Spasmi isti Clonici respirationis præcipue affecerint organa, cum, neque singularem sanguinis ad hæc loca luisse congestionem, inutilitas methodi antiphlogisticæ probet, neque debilitate horum organorum ægrotantem antea laborasse compertum sit.

Concludi quoque ex allata morbi historia, ut opinamur potest, complexum symptomatum, sub progressu morbi accidentium *Burserii* d), *J. P. Frank* e), & *Reilii* f), evidenter indicare, prædictum morbum ad febres sic dictas intermittentes larvatas g) esse referendum, quia & typum observaverit

b) Cfr. Cel. hujus Viri Fieberlehre, IV Th. p. 47.

c) Cfr. *Schmid*. Physiol. III. B. p. 46. sq.

d) Instit. Med. Vol. I. p. 146.

e) De curand. Hom. morb. Vol. I. p. 46.

f) Fieberlehre, II Th. p. 94. 107.

g) Cel. *Reil* l. c. hoc nomen haud immerito improbat; quamvis etenim morbi nervorum intermissiones quoque habeant, attamen typum regularem minime observant nisi affectibus hisce periodicis fuerint complicati.

sint intermittentium, & Kinkinæ ope fuerit fugatus. Argumentum namque, quod contra hanc opinionem adferri posset ex observatione Cel. *Relii b*), causam februm intermittentium in aucta vasorum languiferorum irritabilitate consistere, deductum facile eo dissolvitur, quod multæ aliæ quoque februm species, ut Pathologorum docent opera, absque notabili systematis arteriosi agitatione sint observatæ.

Neque dubitandum porro est, quin affectus hujus intermittentis indolem atque progressum a constitutione corporis asthenica *i*), quoad magnam partem derivare oporteat, siquidem remedia sedantia sub initio morbi inprimis adhibita præstantiorem alias præstiterint efficaciam.

Confirmat insuper hic Casus non tantum Kinkinæ ad profligandos morbos intermittentes egregiam vim atque efficaciam, præsumta licet saburræ primarum viarum suspicione *k*), quam haud dudum ut certissimum hujus remedii contraindicans Artis Medicæ considerarunt periti, sed etiam quanti sit pretii hocce remedium in morbis nervosis ad indolem intermittentium accedentibus *l*).

Neque demum reticere possumus, quominus adnotemus, larvatas interdum existere febres, quibus non adeo vehemens imminet periculum, ut ad Kinkinæ usum, ne fatalis sequatur exitus, sicut Cel. docet *Kausch m*), statim sit confugiendum.

Haud immerito ex hisce paucis concludimus nihil in praxi medica, non solum ad morborum diagnosin, sed etiam ad eorum curam esse inutilius, infructuosiusve, quam naturæ quævis phænomena ad hypothesium opinionumque torquere præscriptiones, quas futura ætas fabularum somniorumve instar haud diu postea rejicit atque condemnat.

h) l. c. p. 142. *i*) Cfr. *Jos. Frank* Heilart in der Klin. Lehranst. zu Pavia p. 60. *k*) Cfr. *Jos. Frank* l. c. *l*) *Jos. Frank* l. c. p. 102. *m*) *Geist u. Kritik* III Jahres, I B. p. 136.

